

ระบบวรรณะ: ปัญหาและทางออก

ในมุมมองของ มหาตมะ คานธี และ ดร. บี. อาร์ อัมเบดการ์

สมหวัง แก้วสุฟอง¹

บทคัดย่อ

ระบบวรรณะ เป็นสิ่งหนึ่งที่ฝังรากลึกอยู่ในวัฒนธรรมอินเดียมาตั้งแต่โบราณกาล นับตั้งแต่สมัยพระเวท และมีพัฒนาการมาตามลำดับในยุคต่างๆ เช่น พราหมณะ อุนิษัท และต่อเนื่องเรื่อยมาผ่านช่วงอินเดียยุคใหม่ ซึ่งมีการต่อสู้แย่งชิงพื้นที่กันอย่างเข้มข้น และยังคงมีฝังอยู่ในความรู้สึกนึกคิดของผู้คนในปัจจุบัน

ในช่วงของการศึกษา พบว่า ในช่วงที่อินเดียต่อสู้เพื่อแย่งชิงเอกราชจากอังกฤษ ได้มีบุคคลสำคัญ 2 ท่าน ที่เล็งเห็นปัญหาความบกพร่อง วิกฤลของระบบวรรณะ คือ มหาตมะ คานธี และ ดร. บี. อาร์ อัมเบดการ์ ทั้งสอง ได้อุทิศชีวิตลงมือปฏิบัติการเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างจริงจัง โดยที่มหาตมะ คานธี ซึ่งเป็นตัวแทนของฮินดู ซึ่งเป็นฝ่ายสารัตถนิยม มองว่าวรรณศาสตร์ การแบ่งงานตามวรรณะ เป็นสิ่งที่ถูกต้อง แต่มีการนำมาบิดเบือนและใช้ไปในทางที่ผิดโดยพวกพราหมณ์ในสมัยต่อมา วิธีการแก้ไข จึงควรกลับไปหาจิตวิญญาณของความหมายดั้งเดิม วรรณะจึงควรได้รับการปฏิรูป ขจัดสิ่งที่แปลกปลอมออกไป ส่วน ดร. บี. อาร์ อัมเบดการ์ ซึ่งเป็นตัวแทนของคนชั้นต่ำ และเป็นตัวแทนมุมมองแบบอบสารัตถนิยม และเป็นตัวแทนแนวคิดแบบพุทธ มองว่า ระบบวรรณะเป็น

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์, อาจารย์ ประจำภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สิ่งที่ผิดมาตั้งแต่ต้น ดังนั้น จึงจำเป็นต้องทำลายหรือปฏิวัติวรรณะทั้งระบบ เพื่อที่มนุษย์จะได้พัฒนาตนเองสูงสุด โดยไม่มีอุปสรรคทางสังคมมาขวางกั้น ทั้งสองได้ใช้อุดมการณ์และวิธีการของตนมาใช้ในการดำเนินการกิจกรรมทางการเมืองเพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายอันเดียวกันคือการหลุดพ้นจากพันธนาการของคนผู้ยากไร้ ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ

คำสำคัญ : ระบบวรรณะ, คานธี, อัมเบดการ์, สวรรค์นิยม, อสวรรค์นิยม

Abstract

Caste system has been penetrated in Indian culture since Vedic era, and has been developed via different periods such as *Brahmana* and *Upanishad* through modern India in which caste struggle has been played important role, up to present time, caste system still exist in the deep thought.

In the period of study, in which India struggles for her independence from Britain, there are two important persons foresight the loophole of caste system, they are, M.K. Gandhi and Dr. B. R. Ambedkar. Both of them have been devoted their lives to the practicum solution of the problems seriously. Gandhi as representative of Hinduism and essentialism, holds that Vannasarma or division of labor according to caste is right at the beginning, but was corrupted by Brahmin caste in the later time. The solution to the problem is to turn back to its original meaning. According to him, caste system should be reformed in order to get rid of the faked one. B. R. Ambedkar, on the other hand, as representative of Un-

touchable class, non-essentialist and Buddhist thought, hold on the contrary way, that caste system is wrong since the beginning. The solution is that caste system should be overthrown or revolted in order that human being can developed oneself without social limitation. Both of them used their own ideology and methods to be performed political activities in order to the same aim, that is, poor and underprivileged people which are majority, can be liberated from the confinement.

Keywords: *Caste system, Gandhi, Ambedkar, essentialism and non-essentialism.*

1. บทนำ

ระบอบวรรณะ ถือเป็นสิ่งหนึ่งที่ยึดโยงผูกติดอยู่กับสังคมวัฒนธรรมอินเดีย มาตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน และเป็นมโนทัศน์ที่ปรากฏในใจของผู้ฟัง เมื่อได้ยินคำว่าอินเดีย จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจศึกษาว่าที่ไปที่มาเป็นเช่นไร เกิดจากวิธีคิดเช่นไร มีการสืบเนื่องสืบต่อกันมาเช่นไร และส่งผลที่เป็นเชิงลบและเชิงบวกต่อสังคมอินเดียและสังคมโลกอย่างไร รวมทั้งมีอิทธิพลต่อสังคมไทยอย่างไร อย่างไรก็ตาม ในบริบทที่ศึกษานี้ จะเน้นไปที่แนวคิดและวิธีการที่เกี่ยวข้องกับวรรณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการต่อสู้เพื่ออิสรภาพของชนชั้นต่ำ (Untouchables) ของ 2 มหาบุรุษแห่งอินเดีย คือ มหาตมะ คานธี และ ดร. อาร์. บี. อัมเบดการ์

2. กำเนิดและพัฒนาการของวรรณะ

วรรณะ มาจากคำสันสกฤตว่า *วฺรณ* ส่วนคำบาลีว่า *วณฺณ* ตามรูปศัพท์ แปลว่า สี หรือผิว ในภาษาไทยมักใช้เรียกรวมกันว่า ผิวพรรณวรรณะ ในการเกิด

ขึ้นครั้งแรก เมื่อชนเผ่าอารยันอพยพเข้ามาสู่กรายชนเผ่าพื้นเมืองที่มีชื่อเรียกว่า ทราวิท หรือมีลักษะ โดยที่ชาวอารยันเป็นชนผิวขาวและทราวิทเป็นชนเผ่าสีคล้ำ ชาวอารยันในฐานะผู้มีชัยและมีอำนาจเหนือ จึงต้องการออกแบบระบบการบริหารจัดการที่จะรักษาผลประโยชน์แห่งเผ่าพันธุ์ของตนไว้ให้ได้มากที่สุด จึงกำหนดโครงสร้างวรรณะขึ้นมา โดยมี 4 วรรณะ คือ พราหมณ์ กษัตริย์ แพศย์ และศูทร ในการอธิบายการเกิดวรรณะ ชาวอารยัน อธิบายผ่านคัมภีร์พระเวท ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นคัมภีร์ปฐมที่นับได้ว่าเป็นพื้นฐานของอารยันอินเดีย โดยระบุว่า ในพิธีปุรุชสุกตะ พราหมณ์ ได้เกิดจากปาก กษัตริย์ได้เกิดจากแขน แพศย์เกิดจากสะโพกหรือขาอ่อน ส่วนศูทร ได้เกิดจากเท้า

อย่างไรก็ตาม เมื่อวิเคราะห์ในเชิงข้อเท็จจริง ความจำเป็นพื้นฐานที่ชาวอารยันในฐานะผู้มีชัยจะต้องริบทำ ก็คือการแบ่งงานกันทำ โดยแบ่งงานให้เหมาะสมกับคน (*Put the right man on the right job*) แต่มีขีดคั่นอยู่ที่ผิวสี กล่าวคือ การงานที่ดี จะถูกสงวนไว้ให้เฉพาะกลุ่มคนผิวขาว นั่นคือ 3 วรรณะข้างต้น (*พราหมณ์, กษัตริย์, แพศย์*) ส่วนวรรณะที่ 4 คือวรรณะศูทร หน้าที่การงาน ก็คือการรับใช้วรรณะทั้ง 3 ข้างต้น ในการจัดสรรปันส่วนผลประโยชน์ของวรรณะทั้ง 3 ข้างต้น ในตอนแรก มีความยึดหยุ่นสูง และเป็นการแบ่งสรรไปตามส่วนที่ว่า ในบรรดาเป้าหมายสูงสุดของชีวิต คือความรู้ อำนาจและความร่ำรวย ผู้ที่ยึดความรู้ คือพราหมณ์ ผู้ที่มีอำนาจเป็นเป้าหมาย คือวรรณะกษัตริย์ ผู้มีมุงหวังความมั่งคั่ง ก็คือวรรณะแพศย์ จะอย่างไรก็ตาม ถ้าจะว่าโดยพัฒนาการ ในตอนแรก อารยันทั้งหมด คือวรรณะแพศย์ เนื่องจากการเลี้ยงสัตว์เร่ร่อน เป็นการบ่งถึงอาชีพพ่อค้า ต่อมา เมื่อมีการเริ่มต้นตั้งหลักปักฐานที่มั่นคง ความจำเป็นที่ต้องมีอีก 2 วรรณะ คือกษัตริย์ ผู้คอยปกป้องเขตแดน และพราหมณ์ผู้นำทางจิตวิญญาณก็เกิดขึ้น

ต่อมา เมื่อทุกสิ่งลงตัว แนวคิดเรื่องวรรณะซึ่งเมื่อแรกจะจัดแบ่งไปตามความเหมาะสมและโดยสมัครใจก็เปลี่ยนไปเป็นการแบ่งตามพันธุกรรม คือตามสายเลือด จากพ่อสู่ลูก ซึ่งผู้ที่กำหนดหลักการนี้ ก็คือพราหมณ์ พร้อมกันนั้น ก็ได้

สร้างกรอบหรือระบอบที่จะรักษาระบอบวรรณะโดยการสืบทอดทางพันธุกรรมนี้
อย่างเข้มข้น โดยที่พราหมณ์ถือว่าวรรณะตนสูงส่งกว่าวรรณะอื่นใด รองลงไปคือ
กษัตริย์และแพศย์ตามลำดับ ส่วนศูทรถือเป็นจำพวกที่ต่ำสุดในระบบวรรณะ
และหลักการที่จะสืบทอดความต่อเนื่องของวรรณะให้ดำเนินไปอย่างมี
ประสิทธิภาพและป้องกันการข้ามวรรณะอย่างได้ผลนั้น มีการปฏิบัติการณ์ผ่าน
จารีตทางสังคม 2 อย่าง คือ 1. การเข้าสู่ระบบการศึกษา ที่มีชื่อว่าพิธีอุปนัย
โดยที่พิธีกรรมนี้คือการเข้าสู่การศึกษาพระเวทและวิชาความรู้เฉพาะของแต่ละ
วรรณะ เพื่อที่จะได้มีวิชาความรู้มาประกอบอาชีพตามวรรณะของตนสืบต่อไป
และ 2. การแต่งงาน การแต่งงานนั้น มีบทบาทสำคัญคือจะไม่อาจแต่งงานข้าม
วรรณะได้ และผู้หญิงนั้น จะได้วรรณะตามสามี และที่มีการตำหนิและถือว่าเป็น
สิ่งเลวร้ายที่สุดในการละเมิดการข้ามวรรณะ คือในกรณีที่หญิงวรรณะพราหมณ์
ไปแต่งงานกับชายวรรณะศูทร ลูกที่เกิดมาจะกลายเป็นจัณฑาล (Untouchable)
จัณฑาลเป็นคนนอกวรรณะที่ถือว่าเป็นคนชั้นต่ำที่สุดในระบบสังคมอินเดีย
โบราณ จะถูกปฏิบัติต่ออย่างเลวร้ายอย่างกับมีโซมนุชย์ อาชีพของกลุ่มคนที่เป็น
จัณฑาล ก็ดังเช่น การเก็บซากสัตว์ ขนถ่ายอุจจาระ กวาดถนน เป็นต้น

3. ปรัชญาวรรณะ

แนวคิดทางปรัชญาที่เป็นฐานเกิดและรองรับให้กับระบบวรรณะมี 2
ประการ คือ 1. หลักไตรคุณะ อันได้แก่ สัตวะ สีขาว รชะ สีแดงอ่อน ตมะ สีดำ
คุณะหรือลักษณะทั้ง 3 นี้ ปรับมาจากฐานคิดที่นับเป็นวิวัฒนาการของปรัชญา
ที่เก่าแก่ที่สุดของอินเดีย คือปรัชญาasanghye ปรัชญานี้ได้อธิบายพื้นฐานของสิ่ง
ทั้งปวงว่า เกิดจากการผสมกันของสิ่งสองอย่าง คือปุรุชะ สิ่งที่เป็นบริสุทธิ์ ผ่องใส มี
ธรรมชาติเป็นจิตหรือนามธรรม และประกฤติ เป็นวัตถุ มีธรรมชาติเป็นพลังหลอก
ล่อให้ปุรุชะมาติดอยู่กับตัวเอง เมื่อสิ่งทั้งสองมาหลอมรวมเข้าด้วยกัน ก็จะก่อให้เกิด
เกิดไตรคุณะดังที่กล่าว และคุณะแต่ละอย่างจะมีลักษณะเด่นที่แตกต่างกันออกไป
ผู้ที่มีสัตวะคุณะ ก็จะมีคุณสมบัติชอบในอาชีพที่เป็นของวรรณะพราหมณ์ ผู้ที่

มีรชคุณะแรงกล้า ก็จะมีคามขึ้นชอบในการงานอาชีพของวรรณะกษัตริย์ ส่วนผู้มีตมคุณแรงกล้า ก็จะมีประกอบอาชีพเป็นวรรณะแพศย์ ซึ่งการแบ่งทำนองนี้ มีส่วนคล้ายกับการแบ่งวิญญาน 3 ระดับของเพลโตในโลกปรัชญาตะวันตกที่แบ่งวิญญานมนุษย์ออกเป็น 3 ระดับ คือ วิญญานแห่งเหตุผล (อยู่ที่ศีรษะ) วิญญานแห่งเจตนาธรรมณ์ ความรู้สึก (อยู่ที่หัวใจ) วิญญานแห่งตัณหา หรือความต้องการ (อยู่ที่ลำไส้เล็ก) ซึ่งในหนังสืออูตมรัฐ เพลโตได้ใช้เกณฑ์คือวิญญานดังกล่าวมาแบ่งแยกการจัดแบ่งประเภทการทำงานของคนโดยผ่านระบบการศึกษา โดยผู้ที่วิญญานที่ลำไส้เล็กขึ้นโดดเด่น จะไปเป็นกรรมกร ผู้ที่มีวิญญานที่หัวใจโดดเด่น จะได้ไปเป็นทหาร และผู้ที่มีวิญญานอยู่ที่ศีรษะคือเหตุผล จะได้ไปเป็นราชา ปราชญ์หรือผู้ปกครอง และอริสโตเติล ซึ่งเป็นศิษย์เอกของเพลโต ได้นำเอาหลักการแห่งวิญญานของอาจารย์ไปอธิบายการจัดประเภทสิ่งตามแนวทางของตน นั่นคือ พืช มีวิญญานอยู่ที่ลำไส้เล็ก จึงรู้จักกินอย่างเดียว สัตว์ มีวิญญานอยู่ที่ลำไส้เล็กและหัวใจ จึงรู้จักกินและมีความรู้สึกรักหรือเกลียดได้ด้วย ส่วนมนุษย์เรามีทั้ง 3 ส่วนควบกัน คือมีส่วนที่เป็นวิญญานของพืช คือการกิน ส่วนของวิญญานสัตว์ คือความรู้สึกรักเกลียด และส่วนที่เป็นวิญญานเฉพาะของมนุษย์คือส่วนที่มีเหตุผล ซึ่งก็น่าสนใจว่า ฐานคิดของอินเดียและของกรีก มีส่วนคล้ายกัน และในเวลาต่อมาฐานคิดทั้งสองก็ได้มีอิทธิพลต่อโลกโดยภาพรวม และฐานคิดที่รองรับระบบวรรณะประการที่ 2 คือ แนวคิดเรื่องความบริสุทธิ์และมลภาวะ (Purity and Pollution) ประเด็นนี้ จะเป็นเครื่องชี้วัดได้ว่าวรรณะใดอยู่ในระดับสูงหรือต่ำ วรรณะพราหมณ์ เน้นในความบริสุทธิ์ เช่นการแต่งงาน ต้องเป็นโคตรที่สูงส่ง การรับประทานอาหาร อาชีพการงานเป็นต้น คนที่เป็นจัณฑาล เป็นคนที่ไม่บริสุทธิ์ เนื่องจากเกี่ยวข้องกับสิ่งสกปรก เช่นจัดการซากศพ กวาดถนน เป็นต้น

ก่อนการเกิดขึ้นของพุทธศาสนาราว 300 ปี คนในวรรณะอื่น รู้สึกอึดอัดกับการขึ้นมาจากชาติของวรรณะพราหมณ์ จึงพากันออกมาตั้งคำถาม ในจำนวนนั้น ก็มีกลุ่มหนึ่งที่ได้พัฒนาต่อมาเป็นปรัชญาอุปนิษัท ได้มองประเด็นปัญหาการ

ผูกขาดของพราหมณ์เดิมในแง่ของพิธีกรรมออกมาในรูปของเหตุผล และในช่วงเดียวกันนี้ ได้มีแนวคิดที่สำคัญอันหนึ่งเกิดขึ้นในกระแสความคิดของปรัชญาอินเดีย คือแนวคิดเรื่องกรรมและการเวียนว่ายตายเกิดหรือสังสารวัฏที่ชัดเจนยิ่งขึ้น จากนั้นไม่นาน ก็มีเจ้าชายสิทธัตถะจากวรรณะกษัตริย์ได้ตั้งคำถามอย่างหนึ่งกับการมอมเมาประชาชนด้วยพิธีกรรมของวรรณะพราหมณ์ และพระองค์ได้ทรงตั้งศาสนาขึ้นมาใหม่ที่มีอุดมการณ์และวิธีการที่แตกต่างจากศาสนาพราหมณ์ดั้งเดิมเกือบจะสิ้นเชิง พุทธศาสนาเห็นต่างจากศาสนาตั้งเดิมในแง่ของพิธีกรรมหรือจริยศาสตร์ เห็นต่างจากปรัชญาอุปนิษัทที่อยู่ร่วมสมัยกัน ในแง่เป้าหมายหรืออุดมการณ์ ศาสนาที่พระองค์ทรงตั้งขึ้น มีชื่อว่าอนาत्मวาท ไม่เชื่อในสิ่งที่ เป็นสาร์ตถะหรือถูกกำหนดมาโดยสิ่งสูงสุด แต่เชื่อในศักยภาพของมนุษย์ ความเสมอภาคของทุกคนที่จะเข้าถึงความดีงามสูงสุด คือหลุดพ้นจากความทุกข์ได้ ในการจัดวางระบบสังคมของพระองค์ พระองค์รับบุคคลที่มาจากทุกชาติชั้นวรรณะ และได้นิยามความหมายใหม่ให้กับแนวปฏิบัติดั้งเดิม รวมถึงการใช้ภาษามาคธี ซึ่งเป็นภาษาที่เอื้อประโยชน์ต่อคนวรรณะต่ำด้วย กอปรกับการที่ศาสนาของพระองค์ได้รับการตอบรับและสนับสนุนเป็นอย่างดีจากกษัตริย์และเศรษฐีมากมาย ทั้งในสมัยของพระองค์และหลังจากนั้น ทำให้พุทธศาสนาแพร่ขยายออกไปมากมาย ทำให้ศาสนาพราหมณ์เดิมได้รับผลกระทบ

ในช่วงดังกล่าวนี้ ทางกลุ่มวรรณะพราหมณ์ได้พยายามปรับปรุงสิ่งที่จะเป็นกลไก หรือเครื่องมือที่จะรักษารฐานที่มั่นหรือสถานภาพแห่งวรรณะของตนให้เข้มแข็ง ได้จัดการเขียนและสังคายนาคัมภีร์หนึ่งขึ้นมา ซึ่งมีชื่อว่า มนุสมฤติ ซึ่งมีการให้รายละเอียดและจัดประเภทวรรณะต่างๆไว้อย่างละเอียดลออ และผลจากอิทธิพลของคัมภีร์นี้ ในด้านหนึ่งคนวรรณะต่ำในร่มเงาของศาสนาฮินดู ก็ยิ่งตกฐานะลำบาก เพราะไม่มีโอกาสเข้าถึงระบบการศึกษาที่ถูกสงวนไว้เฉพาะคน 3 วรรณะข้างต้น ช่องว่างระหว่างคนรวยก็ยิ่งขยายกว้างยิ่งขึ้น กลุ่มคนที่ยากจนที่สุด ที่มีชื่อว่า จันทาลหรือ ดาลิตในภาษาสมัยใหม่ก็ขยายตัว กลายเป็นตัวตนแห่งทุกข์หรือ เป็นบาปแห่งสังคม (Social evil) ซึ่งได้กลายเป็นประเด็น

สำคัญที่ 2 นักปราชญ์ผู้ยิ่งใหญ่ของอินเดียจะได้มีมุมมอง ซึ่งเราจะได้กล่าวถึงเป็นลำดับต่อไป

3. วรรณะ มุมมองที่แตกต่าง: มหาตมะ คานธี และ ดร. บี. อาร์. อัมเบดการ์

ในความเป็นจริง วรรณะได้กลายเป็นประเด็นหลักที่นักปราชญ์อินเดียหลายท่านได้มีความเห็นและมุมมองต่อหลายอย่างที่แตกต่างกัน แต่ในช่วงที่ประเด็นปัญหาเรื่องวรรณะได้กลายเป็นประเด็นร้อนที่สุด อยู่ในช่วงที่อินเดียกำลังร่วมกันต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งเอกราชจากอังกฤษ ในช่วงดังกล่าว มีวีรบุรุษของอินเดีย 2 ท่านที่ขึ้นมามีบทบาทที่โดดเด่นที่สุดในการต่อสู้ และการต่อสู้ดังกล่าวมีประเด็นวรรณะเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเป็นอย่างมาก ท่านแรก คือ มหาตมะ คานธี ซึ่งได้รับการขนานนามว่า เป็นบิดาแห่งชาติสมัยใหม่ของอินเดีย และอีกท่านหนึ่ง คือ ดร. บี. อาร์. อัมเบดการ์ ซึ่งได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งประชาชนผู้ถูกกดขี่

มหาตมะ คานธี มีชื่อเต็มว่า โมฮันทาส กะรัมจันท์ คานธี (Mohandas Karamchand Gandhi) เกิดเมื่อ ปี ค.ศ. 1869 ที่รัฐคุชราต จากชาติตระกูลวรรณะแพศย์ ได้แต่งงานเมื่ออายุน้อย คือ 13 ปี กับเจ้าสาวที่มีอายุ 11 ปี ในวัยศึกษาได้ไปศึกษาวิชากฎหมายที่กรุงลอนดอนประเทศอังกฤษ หลังจบการศึกษา ได้ไปว่าความช่วยเหลือชาวอินเดียเพื่อนร่วมชาติที่แอฟริกา ได้พบกับประสบการณ์ที่เข้มข้นอันเกิดจากการกดขี่ของผู้ปกครองชาวอังกฤษทั้งด้วยตนเอง และชาวอินเดียเพื่อนร่วมชาติ ได้ทดลองปฏิบัติการสัตยาคราะห์ คือการทดลองการถือแพร่งต่อคำสั่งที่เห็นว่าอยุติธรรมด้วยเครื่องมือคือการต่อสู้คืออหิงสา จนทำให้ได้เครื่องมือมาเป็นกรอบและหลักปฏิบัติเมื่อคราวที่ได้กลับมายังอินเดียเป็นผู้นำในการกอบกู้อิสรภาพจากอังกฤษ ด้วยบุคลิกภาพที่น่าศรัทธา ประนีประนอมจริงจัง คำพูดที่เป็นแรงบันดาลใจ และพฤติกรรมที่เป็นที่จับใจของคนในชาติ คาน

ธีได้นำพาผู้คนที่ซัดติดินรนต่อสู้อจนได้รับเอกราชจากอังกฤษในท่ามกลางความ
ขัดแย้งของหลายฝ่าย ไดรรับการขนานนามว่าเป็น “บิดาแห่งชาติ” เสียชีวิตเมื่อ
30 มกราคม ค.ศ. 1948 จากการลอบสังหารของชาวฮินดูหัวรุนแรงผู้หนึ่ง เนื่องจาก
ไม่พอใจที่ว่าคานธีอ่อนข้อให้กับมุสลิมมากเกินไป คำพูดสุดท้ายในชีวิตคานธีคือ
“เห ราม” หรือ โอ! เทพเจ้า

ดร. บี. อาร์. อัมเบดการ์ เกิดเมื่อปี ค.ศ. 1891 ในตระกูลมหาร จังหวัด
Mhaw รัฐมหารัษเฐ ในครอบครัววรรณะจัณฑาล (Untouchable) ในวัยเด็ก
ได้มีประสบการณ์อันขมขื่นจากการปฏิบัติต่อตัวเองจากพวกฮินดูวรรณะ ได้
รับความเมตตาเป็นพิเศษจากอาจารย์ที่เป็นวรรณะพราหมณ์ โดยให้ได้รับการ
สนับสนุนให้ได้รับการศึกษา พร้อมทั้งให้ใช้นามสกุลของพราหมณ์ที่เขาได้ใช้
ตลอดมาว่าอัมเบดการ์นั้นด้วย จบการศึกษาชั้นปริญญาเอก จากมหาวิทยาลัย
โคลัมเบีย ประเทศสหรัฐอเมริกา และจบการศึกษาทางเศรษฐศาสตร์และ
กฎหมายจากมหาวิทยาลัยลอนดอน ประเทศอังกฤษอีกด้วย ในช่วงที่ศึกษาอยู่
ที่ประเทศทางตะวันตก ได้รับประสบการณ์กับการมีเสรีภาพ ความเท่าเทียมอย่าง
งดงาม แต่เมื่อจบการศึกษาและเข้ามาทำงานในประเทศ ความที่เขาเป็นคนนอก
วรรณะ ทำให้เขาไม่ได้รับการยอมรับและความร่วมมือจากเพื่อนร่วมงาน เขาจึง
ตั้งหน้าตั้งตาอุทิศตนต่อสู้เพื่อเสรีภาพและความเท่าเทียมให้กับเพื่อนร่วม
ชาติพันธุ์อย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย ในการทำดั่งนั้น อัมเบดการ์ได้ต่อสู้กับฮินดู
วรรณะอย่างถอนรากถอนโคน และได้ปะทะทางความคิดกับมหาดมะ คานธีอย่าง
รุนแรง ในท้ายที่สุด ได้รับมอบหมายให้เป็นประธานร่างรัฐธรรมนูญแห่งอินเดีย
จนสำเร็จ และได้สร้างความเท่าเทียมแก่ผู้คนไว้ในรัฐธรรมนูญนั้น ในช่วงท้าย
ของชีวิต ได้นำพาผู้คนนอกวรรณะที่มีชื่อกลุ่มว่าดาลิตหันมานับถือพระพุทธ
ศาสนาก่อนเสียชีวิตเพียง 4 เดือน เขาเสียชีวิตในปี 1956

สภาพของการปฏิบัติต่อวรรณะในช่วงต้นๆ ที่บุคคลทั้งสองมีชีวิต
(ประมาณ ค.ศ. 1920) มีลักษณะแบ่งแยกกันอย่างชัดเจนระหว่างกลุ่มฮินดู
วรรณะ ซึ่งหมายถึงระบอบวรรณะ 4 ดังที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น และอวรรณะหรือ

กลุ่มคนนอกรวรรณะ หรือศัพท์เดิมว่าจัณฑาล ซึ่งเป็นกลุ่มชนชั้นต่ำสุด หรือ *Untouchable* ซึ่งมีความหมายว่าเป็นผู้ที่ใครๆไม่พึงเกี่ยวข้องหรือแตะต้อง พึงรังเกียจ ไม่พึงเข้าใกล้ กลุ่มฮินดูวรรณะนั้น มีบ้านเรือน ไร่นา วัวควาย เสื้อผ้า เครื่องประดับ มีความเป็นอยู่อย่างดี ใช้ชีวิตอยู่ในหมู่บ้าน ส่วนคนนอกรวรรณะนั้น จะเป็นกลุ่มคนที่อยู่นอกหมู่บ้าน ไม่มีไร่นาเป็นของตน ยังชีพอยู่ด้วยค่าจ้าง เป็นปลายข้าวจากฮินดูวรรณะ อาชีพของพวกเขาคือการเก็บหรือจัดการซากสัตว์ ขนถ่ายสิ่งปฏิกูล กวาดถนน ตัดหญ้า เก็บฟืน เป็นต้น “ชาวฮินดูวรรณะถือว่าคนนอกรวรรณะก่อให้เกิดมลทิน ถ้าไปมอง พุดหรือกระทั่งโดนเงาของคนนอกรวรรณะจะเป็นบาป พวกเขาจะถูกขับออกจากหมู่บ้าน ห้ามใส่เครื่องประดับที่ทำด้วยเงินทอง หรืออัญมณี พวกเขาจะสวมเสื้อผ้าของคนที่ยาตายไปแล้ว จะกินอาหารร่วมกับฮินดูวรรณะ หรือตักน้ำจากบ่อเดียวกันไม่ได้ จะถูกห้ามจากการเข้าศาสนสถานของฮินดู ถูกกีดกันมิให้ได้รับการศึกษา” (เจอร์มี ซีบรุก, 145)

ในมุมมองของคานธี วรรณะ เป็นไปตามบทบาทปฏิบัติที่มีการถือปฏิบัติสืบต่อกันมาตามจารีตแห่งคัมภีร์โบราณ ทั้งในคัมภีร์*ภควัทคีตา* *อุปนิษัท* โดยมองว่า ทุกคนเป็นหนึ่งเดียว และในสายตาขององค์มหาเทพ ไม่มีใครสูงส่ง ไม่มีใครต่ำต้อย กับข้ออ้างของฝ่ายฮินดูวรรณะที่ว่า การเลือกปฏิบัติต่อคนนอกรวรรณะนั้นเป็นไปตามธรรมเนียมจารีตที่มีมาในวรรณศาสตร์หรือกฎแห่งวรรณะนั้น คานธีได้ว่าไม่มีหลักฐานทางคัมภีร์ใดมาสนับสนุนข้ออ้างดังกล่าวนั้น ดังนั้น การเกิดขึ้นของคนนอกรวรรณะจึงไม่ชอบธรรม เป็นเรื่องที่คุณคนในสังคมพึงทำความเข้าใจและตีความคัมภีร์เดิมโดยตั้งอยู่บนฐานแห่งเหตุผล ในคัมภีร์ศาสตร์ดั้งเดิมไม่มีจัณฑาลหรือคนนอกรวรรณะถูกระบุไว้เลย เพราะไม่มีวรรณะที่ 5 ดังนั้น ในมุมมองของเขา จัณฑาล หรือคนนอกรวรรณะ จึงควรถูกรวมไว้ในวรรณะที่ 4 คือศูทร ซึ่งเมื่อว่าโดยอาชีพ ก็ใกล้เคียงกันอยู่แล้ว คือการทำหน้าที่รับใช้พวกฮินดูวรรณะ และในมุมมองคานธี คนเราเกิดในวรรณะใดก็ให้ทำหน้าที่ของวรรณะนั้นไปก่อน ค่อยหาทางเลื่อนระดับตอนหลังเมื่อมีโอกาส “คนที่ยังชีพด้วยการค้ำชูขยะตามตระกูล ก็ควรยังชีพด้วยการค้ำชูขยะนั้นไปก่อน แล้วค่อยไปทำงานอย่าง

อื่นที่ตนชอบ เพราะอาชีพคู่ยชยะก็เป็นอาชีพที่คุ้มค้ำกับค่าจ้าง มิได้ผิดแผกจาก
ทนายความหรือประธานาธิบดี” (Harold Coward, p. 56) คานธีมองว่า ทุก
อาชีพ เป็นสิ่งที่มีคุณค่าเท่าเทียมกัน ดังนั้น วรรณะถ้ามีการตีความอย่างถูกต้อง
จะไม่มีปัญหา แต่สิ่งที่มีปัญหาคือการใส่หม้อที่ร้อนสูงและต่ำเข้าไป เป็นเพราะ
แนวคิดเรื่องสูงต่ำ จึงเกิดจันฑาลหรือคนนอกวรรณะขึ้น ถ้าจำกัดสิ่งนี้ออกไป
คนนอกวรรณะก็จะหายไป เหลือแต่ระบอบวรรณะที่เป็นอุดมคติหรือที่บริสุทธิ์
และในการที่จะไปสู่จุดนั้นได้ ฝ่ายฮินดูวรรณะจะต้องใจกว้าง ต้องยอมรับให้
คนนอกวรรณะให้เข้ามาร่วมในพิธีกรรมทางศาสนาในศาสนสถานของตนได้ และ
ในทางกลับกัน คนนอกวรรณะก็ต้องปรับปรุงแก้ไขตนเองในสิ่งที่คนฮินดูวรรณะ
รังเกียจนั่นคือการมีสุขอนามัยที่ดีและการรับประทานอาหาร ซึ่งในอุดมคติควร
เป็นมังสวิรัต

ในประเด็นเดียวกันนี้ อัมเบดการ์เห็นต่างจากคานธี อัมเบดการ์ตีความ
วรรณะในแบบสมัยใหม่ มีใช้แนวจารีต ความเท่าเทียมกันที่เขาหมายถึง มีใช้ความ
เท่าเทียมกันแห่งสถานะของวรรณะ แต่เป็นความเท่าเทียมกันทางสังคม การเมือง
และเศรษฐกิจของชนนอกวรรณะ เขามองว่า “คนนอกวรรณะ เป็นผลิตผลของ
ระบอบวรรณะ คนนอกวรรณะจะยังคงอยู่ トラบเท่าที่ระบอบวรรณะยังคงอยู่ ไม่มี
สิ่งใดจะเป็นความคาดหวังของคนนอกวรรณะได้ นอกเสียจากว่าจะทำลายระบบ
วรรณะให้ได้เสียก่อน” ด้วยเหตุนี้ จุดมุ่งหมายของอัมเบดการ์จึงต้องการนำเอา
ชนนอกวรรณะเข้ามาสู่สังคมอินเดียในวิถีสมัยใหม่ มีใช้ตามวิถีจารีตดั้งเดิม และ
ในการเดินทางไปสู่เป้าหมายดังกล่าว อัมเบดการ์ได้สรุปวิธีการไว้ว่า “1. วรรณะ
ได้ทำลายคนฮินดู 2. การที่จะจัดองค์กรสังคมฮินดูเสียใหม่ บนพื้นฐานของวรรณะ
ที่บริสุทธิ์ (ตามที่คานธีนำเสนอ) จะเป็นอันตราย ต่อมวลชนโดยการตัดโอกาสที่
พวกเขาจะได้เข้าถึงความรู้หรือจัดการกับตนเองผ่านอำนาจทางการเมือง 3.
สังคมฮินดูจะต้องจัดองค์กรของตนเสียใหม่ให้สอดคล้องกับหลักการแห่งเสรีภาพ,
สมภาพ (ความเท่าเทียม) และภราดรภาพ 4. ในการที่จะบรรลุถึงจุดหมายทาง
ศาสนาที่อยู่เบื้องหลังได้นั้น วรรณะจะถูกทำลายได้ก็โดยการละทิ้งอำนาจอัน

ศักดิ์สิทธิ์ของคัมภีร์ศาสตร์ ดังที่พระพุทธเจ้าได้กระทำมาแล้ว” (Harold Coward, p. 58) แต่อัมเบตการ์ก็มองด้วยว่า คงเป็นเรื่องยากที่อินดูวาระ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มพราหมณ์ซึ่งเป็นผู้ได้ประโยชน์จะยินยอมดั่งข้อเสนอของเขา ดังนั้น อัมเบตการ์จึงมีความคิดที่จะละทิ้งศาสนาอินดูแล้วไปนับถือศาสนาอื่น

5. มรรควิธีเพื่อไปสู่เป้าหมาย

เห็นได้ชัดว่า ทั้ง 2 ท่าน คือมหาตมะ คานธี และ ดร. บี. อาร์. อัมเบตการ์ ต่างก็มีเป้าหมายที่ชัดเจน ในประเด็นเกี่ยวกับวาระ และในวิถีของการปฏิบัติหรือดำเนินไปสู่เป้าหมายทั้งสองท่านก็เป็นนักปฏิบัติหรือนักกิจกรรมทางการเมืองและสร้างผลกระทบได้ไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน

ในเดือนกุมภาพันธ์ ปี ค.ศ. 1933 คานธีได้ออกหนังสือรายสัปดาห์ชื่อว่า *Harijan* (หริชน หมายถึงลูกขององค์มหาเทพ) และได้ตั้งกลุ่ม หริชน เสวก เพื่อคอยดูแลช่วยเหลือผู้ถูกเอารัดเอาเปรียบ ในวันที่ 7 พฤศจิกายน ของปีเดียวกัน คานธีได้ระดมทุนเพื่อการนี้ได้เงินมากถึง 8 แสนรูปี คานธีพูดถึงที่มาของคำดังกล่าว (หริชน) ว่าได้รับคำแนะนำจากนักเขียนนอกรวาระ ชื่อ นรสิงห์ เมห์ตา “คำว่า ‘หริชน’ หมายถึง ‘คนของพระเจ้า’ ทุกศาสนาในโลกนี้บรรยายถึงพระเจ้าว่าเป็นมิตรของผู้ไร้มิตร ผู้ช่วยเหลือของผู้ที่มีอาจช่วยเหลือตนเอง และผู้พิทักษ์ของคนอ่อนแอ ในอินเดีย ใครเล่าจะไร้มิตร ช่วยเหลือตนเองมิได้และอ่อนแอยิ่งไปกว่าผู้ที่ถูกจำแนกว่าเป็นคนนอกรวาระ...” (ราชโฆฮาน คานธี, 380, และ M.K. Gandhi, *In Search of the Supreme* v. III, p.173) แม้คานธีจะเห็นว่า คนนอกรวาระจะเป็นที่น่าสงสาร ควรค่าแก่การให้ความคุ้มครองป้องกันช่วยเหลือ แต่เขาก็ไม่เห็นด้วยกับวิธีการแบบ ดร. อัมเบตการ์ที่จะทำลายระบบวาระลงเสียหมด แต่เขาเห็นว่าคนอินดูในวาระควรเปิดใจกว้างและรับคนนอกรวาระให้เข้าอยู่ในร่มเงาแห่งวาระของตน คานธีได้อุดอาหารประท้วงคนอินดูในวาระหลายครั้ง ครั้งหนึ่งเมื่อเดือนมีนาคม 1932 โดยต้องการทีมแพทย์โน้มน้าวมโนสำนึกของคนอินดู และอีกครั้งหนึ่งในคุก เยร์พทา

เมื่อวันที่ 20 กันยายน คราวนี้มีผลส่งให้ชาวฮินดูในวรรณะลงมตีค่าประกันสิทธิ ความเท่าเทียมของคนนอกรวรรณะในการเข้าใช้ “บ่อน้ำสาธารณะ โรงเรียนของรัฐ ถนนสาธารณะ และสถาบันสาธารณะอื่นๆ” ในการนี้ เพื่อช่วยชีวิตคานธีให้อยู่รอด จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงจารีตประเพณีที่สืบทอดมายาวนาน วิหารเทวาลัยทั่วอินเดียได้เปิดประตูให้คนนอกรวรรณะเข้าไปนมัสการเทพเจ้าโดยสะดวก พราหมณ์และคนนอกรวรรณะได้รับประทานอาหารร่วมกัน...” (ราชโมฮาน คานธี, 381), สิ่งที่คานธีไม่เห็นด้วยมากที่สุด ก็คือการแบ่งแยกเขตเลือกตั้งระหว่างคนฮินดูในวรรณะและคนนอกรวรรณะดังที่ ดร. อัมเบดการ์นำเสนอและพยายามให้เกิดขึ้น ในช่วงสองปีสุดท้ายของชีวิต คานธีอาศัยอยู่ในถิ่นฐานของพวกนอกรวรรณะเท่าที่จะมากได้ ในนิวเดลี คานธีอาศัยอยู่ในนิคมพัลมิโก ในเนาขาลี เขาอยู่ในบ้านของช่างทอผ้า ช่างซ่อมรองเท้า และคนหาปลา คานธียอมรับและสนับสนุนให้มีการแต่งงานข้ามวรรณะ ซึ่งจะเป็นวิธีหนึ่งที่จะไปลดทอนความเข้มข้นของวรรณะ คานธีเคยกล่าวไว้ว่า “เคยตั้งกฎเอาไว้ว่า จะไม่ร่วมงานหรือให้พรแก่การแต่งงานใด ถ้าอีกฝ่ายหนึ่งมิใช่หริชน” (ราชโมฮาน คานธี, 391)

ขณะที่ “หริชน” เป็นคำที่คานธีใช้เรียก คนนอกรวรรณะ แต่ในกลุ่มคนนอกรวรรณะที่นำโดย ดร. อัมเบดการ์ คำศัพท์ที่พวกเขาใช้สำหรับเรียกกลุ่มตัวเอง คือ ดาลิต (Dalit) คำนี้ เป็นคำศัพท์ภาษามาราตี ซึ่งเป็นภาษาถิ่นของรัฐมหาราษฏระ มีความหมายว่าผู้ถูกกดขี่ หรือถูกเอารัดเอาเปรียบ “เกือบร้อยละ 90 ของดาลิตอาศัยอยู่ในชนบทและมักจะแยกจากคนกลุ่มอื่นในหมู่บ้าน กว่าครึ่ง เป็นชาวนาไร้ที่ดินทำกิน...ในแต่ละปี มีเหตุรุนแรงที่กระทำต่อดาลิตไม่น้อยกว่า 10,000 ครั้ง ทุกชั่วโมง จะมีดาลิตถูกทำร้ายสองคน ทุกวัน หญิงดาลิต 3 คนถูกข่มขืน ดาลิต 2 คนถูกฆาตกรรม และบ้านดาลิต 2 หลัง ถูกเผา” (เจอร์มี ซีบรุก, 145) ดร. อัมเบดการ์ ซึ่งเป็นดาลิตจากกลุ่มมหารจึงมีความมุ่งมั่นที่จะยกสถานภาพของดาลิตให้มีความก้าวหน้าดุจคนฮินดูวรรณะ ดังที่ตนเป็น จึงได้พยายามต่อสู้ในทุกวิถีทาง ครั้งหนึ่ง ได้นำพากลุ่มคนนอกรวรรณะหรือดาลิตมา

รวมตัวกันในเมืองมาห์ต แล้วเคลื่อนขบวนไปตีม่านน้ำจากสระเก็บน้ำจาวตาร ซึ่งพวกนอกรวรรณะถูกกีดกันมิให้ใช้ แม้มติของเทศบาลเมืองมาห์ตจะระบุว่า สระเก็บน้ำดังกล่าว เปิดให้เป็นของสาธารณะ เปิดกว้างให้กับทุกคนก็ตาม ทั้งนี้ อัมเบตการ์ต้องการยืนยันถึงสิทธิและความเท่าเทียมกัน และอีกครั้งหนึ่ง ในปีเดียวกันนั้น ก็ได้นำพาผู้คนจำนวนเรือนหมื่นมาทำพิธีเผา *คัมภีร์มนูสมฤติ* ที่อัมเบตการ์เชื่อว่ามันเป็นคือรากเหง้าแห่งความชั่วร้ายที่ก่อให้เกิดการปฏิบัติต่อกนอกรวรรณะอย่างเลวร้าย ครั้งหนึ่ง อัมเบตการ์ได้รับเชิญให้ไปปาฐกถาในงานสำคัญแห่งหนึ่ง เขาได้เตรียมพูดในหัวข้อเรื่อง “*Annihilation of Caste*” หรือการกำจัดวรรณะ พอผู้จัดงานทราบหัวข้อ ถึงกับต้องเลื่อนการจัดงานและล้มเลิกไปในที่สุด เขาจึงนำบทปาฐกถาดังกล่าวมาจัดพิมพ์ด้วยทุนส่วนตัว สิ่งที่อัมเบตการ์หวาดกลัวมากที่สุด ก็คือสวราชหรือการปกครองตนเอง จะนำไปสู่การกดขี่ครอบงำของพวกฮินดูในวรรณะ ซึ่งยิ่งจะทำให้สถานะของคนนอกรวรรณะย่ำแย่ลงไปอีก สำนักอันนี้สะท้อนออกมาในงานเขียนของเขามีชื่อว่า *What Congress and Gandhi Have Done to Untouchables* ซึ่ง ดร. อัมเบตการ์ยืนยันว่า การที่จะบรรลุสิทธิทางการเมืองได้ คนนอกรวรรณะจะต้องแบ่งเขตการเลือกตั้งแยกจากฮินดูวรรณะ

6. คานธี อัมเบตการ์ และรัฐธรรมนูญ

ช่วงที่เป็นหัวเลี้ยวหัวต่อหรือที่เป็นจุดหักเหมากที่สุดของประเด็นปัญหาเรื่องวรรณะซึ่งเน้นไปที่คนนอกรวรรณะ (หริชน, ดาลิต) ของนักปราชญ์ทั้ง 2 ที่มีจุดยืนและประเด็นเน้นย้ำที่แตกต่างกัน โดยที่คานธี ต้องการความเป็นหนึ่งเดียวของคนในชาติ และมองว่าระบอบวรรณะดั้งเดิมที่ยังไม่การบิดเบือนยังคงสามารถใช้งานได้ แต่ก็เป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องมีการยกสถานะของคนนอกรวรรณะ (หริชน) ให้ขึ้นมาทัดเทียมกับคนฮินดูวรรณะ และดร. อัมเบตการ์ซึ่งมีจุดยืนที่แน่วแน่ว่าในการสร้างความเท่าเทียมระหว่างคนนอกรวรรณะและคนในวรรณะ จำเป็นที่จะต้องทำลายโครงสร้างของระบอบวรรณะเดิมทั้งหมดเสียก่อน แต่ถ้าทำไม่ได้ สิ่งที

เขาตั้งใจจะทำ คือการนำพามวลชนไปนับถือศาสนาอื่นที่มีโชอินดู และช่วงเวลา
ที่บุคคลทั้ง 2 ต้องมาเผชิญหน้ากันอย่างจริงจังอยู่ในช่วงที่อังกฤษกำลังหารื้อเรื่อง
คืนอิสรภาพให้กับอินเดีย

ในปี ค.ศ. 1931 ในที่ประชุมโต๊ะกลม ณ กรุงลอนดอน คานธี มาในนาม
ตัวแทนพรรคองเกรส และ ดร. อัมเบดการ์ ในนามตัวแทนของพรรคสันนิบาต
ชนชั้นที่ถูกกดขี่ (Depressed Classes League) ทั้งสองแสดงวาทะกันอย่างเผ็ด
ร้อนในที่ประชุมและหาข้อยุติไม่ได้ โดยอัมเบดการ์เสนอให้มีการแบ่งเขตเลือก
ตั้งระหว่างฮินดูวรรณะและคนนอกรวรรณะออกจากกัน บนจุดยืนของเขาที่ว่า
“ความเป็นประชาธิปไตยทางสังคมนั้นสำคัญยิ่งยวดกว่าการเป็นเอกราชจากการ
ปกครองของชนต่างด้าว” ราชโมฮาน คานธี, 382) ซึ่งทางอังกฤษเห็นด้วยในเบื้องต้น
แต่คานธีไม่ยินยอม เนื่องจากคานธีรับไม่ได้กับการแบ่งเขตเลือกตั้งเป็น 2
เขตในระหว่างฮินดูวรรณะกับกลุ่มคนนอกรวรรณะ เขายืนยันว่าจะต่อต้านเรื่องนี้
ด้วยชีวิต ซึ่งคานธีได้ประกาศว่า “ถ้าข้าพเจ้าเป็นเพียงคนเดียวที่ต่อต้านสิ่งนี้
ข้าพเจ้าก็จะต่อต้านมันด้วยชีวิต” ราชโมฮาน คานธี, 377) และในเวลาไม่นาน
หลังจากนั้น คานธีก็ได้ทำสัตยาคราะห์ โดยการอดอาหารประท้วงขณะเป็นนักโทษ
อยู่ในเรือนจำที่เย์รพทา เพื่อเห็นแก่ชีวิตของคานธี อัมเบดการ์ถูกสถานการณ์บีบ
บังคับให้ต้องมาเจรจาและรอมชอมกับความต้องการของคานธีที่ไม่ต้องการให้มี
การแบ่งเขตเลือกตั้ง พร้อมกันนั้น เพื่อเป็นการปกป้องกลุ่มนอกรวรรณะของตน
อัมเบดการ์ได้เสนอการสงวนที่นั่งไว้สำหรับคนนอกรวรรณะในตำแหน่งทางการเมือง
และอื่นๆ ซึ่งคานธีไม่ขัดข้องและยอมให้มากกว่าที่ขอเสียอีก ทำให้การเจรจา
บรรลุข้อตกลงได้อย่างราบรื่น การตกลงนี้ เรียกกันต่อมาว่า ข้อตกลงปุมนา และ
อังกฤษก็ยอมรับได้กับข้อตกลงนั้น ทำให้ผลประโยชน์ของทั้งสองฝ่ายสามารถ
ประสานประโยชน์กันได้เป็นอย่างดี

เมื่ออินเดียได้รับเอกราชจากอังกฤษ และมีการจัดตั้งรัฐบาลของอินเดีย
เอง แม้จะเคยต่อสู้ขับเคี่ยวกันมาในเวทีการต่อสู้เพื่อคนนอกรวรรณะมาเช่นไร แต่
ในที่สุดคานธีก็เป็นผู้แนะนำให้เนहरु และปาเทลเชิญ ดร. อัมเบดการ์เข้าร่วมคณะ

รัฐบาลด้วย และอัมเบตการ์ก็เต็มใจ โดยงานที่ได้รับมอบหมายเป็นงานที่ยิ่งใหญ่ และมีความหมายต่อเขาเป็นอย่างยิ่ง นั่นคือเขาได้รับหน้าที่เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม และได้รับมอบหมายให้ทำงานที่ยิ่งใหญ่และสำคัญยิ่งต่อผู้คนอินเดียทั้งหมด รวมถึงคนนอกรวรรณะที่เขาได้ต่อสู้เพื่อพวกเขาตลอดนั่นด้วย นั่นคือตำแหน่งประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ

ในการรับหน้าที่อันสำคัญนี้ ดร. อัมเบตการ์ ได้สร้างรัฐธรรมนูญที่ดียิ่งให้กับชาวอินเดียทั้งหมด สิ่งที่ดีได้ว่าเป็นหัวใจ ก็คือมาตรา 17 ที่มีข้อความว่า “การยกเลิกการปฏิบัติต่อคนนอกรวรรณะ” “คนนอกรวรรณะได้ถูกยกเลิก และห้ามมิให้มีการปฏิบัติเยี่ยงนี้อีกไม่ว่าจะในรูปแบบใด ผู้ที่ใช้กำลังบังคับใดๆที่เกิดจาก “การปฏิบัติต่อคนนอกรวรรณะ” จะถูกลงโทษตามกฎหมาย” (The Constitution of India, p. 8) มาตรานี้ เป็นการให้การค้ำประกันว่า ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันซึ่งเป็นสิ่งที่อัมเบตการ์ใฝ่ฝันถึงมาโดยตลอด นอกจากนั้น ภาพบางอย่างที่เคยเกิดขึ้นในอดีต ก็ได้รับการคุ้มครองป้องกันไว้ในรัฐธรรมนูญ เช่น มาตรา 15 “(1) รัฐจะต้องไม่เลือกปฏิบัติต่อผู้คนบนพื้นฐานของศาสนา, ชาติพันธุ์, วรณะ, เพศ หรือสถานที่เกิด” (2) บนพื้นฐานของศาสนา, ชาติพันธุ์, วรณะ, เพศ หรือสถานที่เกิด, ห้ามมิให้ผู้ใดขัดขวางผู้อื่น ในการ (ก) เข้าไปร้านค้า, ภัตตาคาร, โรงแรมหรือสถานบันเทิง (ข) การใช้บ่อน้ำ, สระน้ำ, ทำอาบน้ำ, ถนน, ที่พักสาธารณะหรือที่อุทิศให้เป็นสมบัติสาธารณะ” (p. 7) นอกจากนั้น ก็มีอีกหลายมาตรา ดังเช่น 243D, 243T, 330, 332 เป็นต้นที่ได้มีการสงวนที่นั่งในการศึกษา ตำแหน่งข้าราชการ ที่นั่งในมหาวิทยาลัย เป็นต้น ให้กับชนเผ่าหรือชาติพันธุ์ที่ถูกจำแนกแยกแยะ เพื่อที่พวกเขาจะได้รับการชดเชยจากการเป็นผู้ถูกเอาเปรียบซึ่งสิ่งเหล่านี้ก็สะท้อนให้เห็นได้จากภาพเหตุการณ์ในช่วงแห่งการต่อสู้แย่งชิง เพื่อให้ได้มาซึ่งโอกาสดังกล่าว

7. สรุปและวิจารณ์

ระบบวรรณะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นและอยู่กับพัฒนาการสังคมอินเดียมาทุก

ยุคทุกสมัย ได้กลายเป็นรากฐานของสังคมอินเดียมายาวนาน ตั้งอยู่บนฐานคิดที่เป็นสารัตถนิยม (essentialism) ที่เชื่อว่า คนเราจะเป็นอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับสถานะหรือธาตุแท้ของคนนั้นๆ และเมื่อราว 2500 กว่าปีที่ผ่านมา มีศาสนาหนึ่งเกิดขึ้นและไม่ยอมรับแนวคิดเรื่องสารัตถนิยมดังกล่าว ศาสนาที่ว่า คือพระพุทธศาสนา สอนเรื่องอนาตมวาท และปฏิเสธแนวคิดเรื่องวรรณะ

เหมือนกับจะเป็นเรื่องบังเอิญ ที่การขับเคี่ยวต่อสู้กันเพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ของผู้ที่เสียเปรียบของมหาบุรุษทั้งคู่ คือ มหาตมะ คานธี และ ดร. บี. อาร์. อัมเบดการ์ โดยที่ทั้งสองมีเป้าหมายที่ชัดเจนเหมือนกัน คือปลดปล่อยคนผู้เสียเปรียบออกจากพันธนาการแห่งความทุกข์ยากเช่นกัน แต่วิธีการที่ทั้ง 2 ใช้กลับแตกต่างกัน โดยที่คานธี เลือกใช้วิธีการประนีประนอม เลือกหลักปฏิบัติที่เป็นจารีตศาสนา คือสัตยาคราะห์ซึ่งเป็นวิธีการทางศาสนาตะวันออกที่ทรงพลังมาก ทำให้คานธีได้พันธมิตรจากชนทุกหมู่เหล่า ละมือนิธิพลเหนือจิตใจของผู้คนเป็นจำนวนมาก ส่วนอัมเบดการ์ใช้วิธีการที่เป็นวิถีทางโลก โดยการเลือกชนกระตุ้นให้ผู้คนรู้ถึงปัญหาเฉพาะหน้า รู้จักตัวเอง กล้าชนกับสิ่งที่เห็นว่าเป็นปัญหาพื้นฐาน กล้าได้ กล้าเสีย เช่นถ้าไม่ได้สิ่งที่ต้องการจะออกจากอินดู เป็นต้น ซึ่งเราจะเห็นภาพทั้งสองท่านได้อย่างชัดเจนในคำพูดของนักปราชญ์อินเดียท่านหนึ่งที่ว่า “คานธีได้ทะนุถนอมเหยื่อที่ถูกปฏิบัติเป็นคนนอกวรรณะในฐานะ หริชน เด็กๆ ของมหาเทพ ส่วนอัมเบดการ์ เลือกที่จะมองเด็กๆ ของตนเป็น “ลูกแห่งแผ่นดิน” อย่างเต็มรูปแบบพร้อมด้วยสิทธิและสิทธิพิเศษที่เท่าเทียมกัน มีใช้สักแต่ว่า “ร่วมวรรณะกัน” แต่อยู่ในร่างจอมปลอมอีกลักษณะหนึ่ง” (D. C. Ahir, Gandhi and Ambedkar cited in Harold Coward, p. 41)

อย่างไรก็ตาม แม้เรื่องนี้จะจบลงอย่าง Happy Ending แต่ก็คงอดที่จะกล่าวไม่ได้ว่า ทั้งสองท่าน แม้อุฝวิเวิน จะเคยต่อสู้ทำหั่นกันในเวทีการต่อสู้ คู่เป็นศัตรูกันในหลายโอกาส ซึ่งแม้ลูกศิษย์ของทั้งสองยังมีความรู้สึกเช่นนั้นในปัจจุบัน แต่ก็เห็นได้ว่า ทั้งสองเป็นส่วนเติมเต็มให้แก่กันและกัน ถ้าอัมเบดการ์ไม่ยอมอ่อนข้อ คานธีอาจเสียชีวิตเสียในต่อนั้น ถ้าคานธีไม่ให้โอกาส อัมเบดการ์ก็ไม่ได้อ

โอกาสที่จะเข้าทำงานอันยิ่งใหญ่ที่จะมีผลกระทบต่อคนยากไร้จำนวนมหาศาล ทั้งคานธีและอัมเบตการ์จึงเป็นเหมือนสองด้านของเหรียญอันเดียวกัน ซึ่งจะขาดด้านใดด้านหนึ่งไปไม่ได้เลย

เอกสารอ้างอิง

เจเรมี ชีบรูก เขียน, ทองสุก เกตุโรจน์ และ สายพิณ ศุพุทรมงคล แพล, *คู่มือเข้าใจชนชั้นวรรณะ ความเหลื่อมล้ำ*, กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์ คบไฟ, 2554

ราชโมฮาน คานธี เขียน, ทวีศักดิ์ เผือกสม และ ชนิดา พรหมพยัคฆ์ เผือกสม แพล, *ล้างแค้นกับสมานฉันท์ : สู่ความเข้าใจประวัติศาสตร์เอเชียใต้*, กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2551

Agarwala, S.B.D., *The Great Indians*, New Delhi: New Age International Limited, Publishers, , 1988

Ambedkar, B.R., *What Congress and Gandhi Have Done to the Untouchables*, Bombay: Thacker & Co., LTD, 1945

Bayly, Susan, *The New Cambridge History of India Iv.3 : Caste, Society and Politics in India from the Eighteenth Century to the Modern Age*, Cambridge : Cambridge University Press, 2008

Coward, Harold (ed.), *Indian Critiques of Gandhi*, New York: State University of New York Press, 2003

Gandhi, M.K., *In Search of the Supreme Vol. III*, Ahmedabad: Navajivan Publishing House, 2002

Government of India, *The Constitution of India*, New Delhi: Govern-
ment of India, 2007

Harris, Ian (ed.), *Buddhism and Politics in Twentieth-Century Asia*,
London: Pinter, 1999

Human Rights Watch, *Broken People: Caste Violence Against India's*
"Untouchable", Bangalore: Book for Change, 1999

Michael, S. M. (ed.), *Dalits in Modern India: Vision and Values*,
New Delhi: Sage Publications, 2007